

Ma este

Csángók az Ifjúsági Házban

„Elvándorol, elszakad” — hajdani jelentését már elvesztette a „csángó” szó. Az egykori Etel-köz területén élő magyarságnak azonban a századok során hanyatlásokat, üldözéseket jelentett a történelem adta név. A moldvai csángók első csoportjai valószínűleg az Árpád kor idején vándoroltak ki Észak-Erdélyből. Sokat szenvedtek a török- és tatárpusztításoktól, mégis megőrizték népi kultúrájukat, és az archaikus nyelvet.

Vándorlásaik a XX. században sem értek véget. 1941-ben a moldvai csángók egy része Bácskába települt. A háború után Baranya megyében mintegy 130 csángó család lett végleges otthonra. A magukkal hozott népi kultúra új lakóhelyeiken is tovább él.

Egyházaskozáron 30 éve — 1949-ben — alakult csángó népi együttes, dr. Domokos Pál Péter néprajzkutató kezdeményezésére. Azóta rendszeresen részt vesznek különböző néprajzi-népművészeti találkozók. Az egész ország megismerhetette az együttest a legutóbbi Páva-vetélkedő alkalmával, melynek döntőjében az egyházaskozáriak második helyezést értek el.

Az együttesben a nyolc-éves kortól nyolcvanig minden korosztály megtalálható. Az idősebbek még emlékeznek moldvai életükre, szívösen tanítják régi dalokra-táncokra a fiatalabb nemzedéket.

A Szegedi Ifjúsági Ház

folklórklubjának meghívására ma, szombaton este 7 órakor az Egyházaskozári Csángó Pávákör bemutatja műsorát az Ifjúsági Házban. Itt „testközelből” ismerkedhetnek meg az érdeklődők a magyar népművészet régiesebb rétegével. Műsorukban guzsalyas, leánykérés, lakodalmas és urálás, azaz különböző moldvai népszokások szerepelnek.

A szegedi folklórbarátokat sok szeretettel várják, mert bár hagyományaik „túl a vízen, Moldovában...” gyökereznek, nyelvükben, szokásaikban a magyar népművészetnek olyan korszakát őrzik meg, amelyről egyébként ma már csak a történelmi emlékek lapjairól olvashatnánk.

Lang János

Műsorajánlat

A Bojtorján-együttes ad műsort az algyői Ady Endre művelődési házban ma, szombaton délután 3 órakor. Ugyanitt mutatják be a Bartók Béla Művelődési Központ gyermekgrafikai stúdiójának rajzkiállítását is, melyet az érdeklődők két hétig tekinthetnek meg.

Gyöprugi címmel rendeznek gyermekfoglalkozást a szőregi Tömörkény István művelődési házban ma, szombaton délelőtt 10 órától. A foglalkozáson a néptánc alapelemeivel ismerkedhetnek meg játékosan a gyerekek, Trabalka Istvánnak, a JATE néptáncsoportja tagjának, a Bartók Béla Művelődési Központ munkatársának vezetésével.

Kapcsa János festőművész kiállítását rendezik meg a kiskundorozsmai Petőfi Sándor művelődési házban. A tárlatot holnap, május 20-án délután 6 órakor Magyar Vilmos újságíró, a Hajdú-Bihari Napló munkatársa nyitja meg. A tárlat június 4-ig, naponta 10 és 18 óra között tekinthető meg.

A mórakalmi Erkel Ferenc művelődési ház parasztkörének hangversenyét rendezik meg a Móra Ferenc Múzeum múzeumi matiné-sorozatának keretében holnap, május 20-án délelőtt 11 órakor. Vezényel: Kalmár Ferencné.

A 11. megyei eszperantó béketalálkozót az Ifjúsági Házban tartják meg holnap, május 20-án délelőtt 11 órai kezdettel.

Ugyanitt ma, szombaton este 7 órakor az Egyházaskozári Csángó Pávákör előadását tekinthetik meg az érdeklődők, holnap, május 20-án délelőtt fél 10 és há-

romnegyed 11 órai kezdettel Donald kacska és társai címmel rajzfilmeket vetítenek a gyerekeknek. Ugyancsak holnap este 8 órakor Magyarok címmel Teszary Gábor és Torma László előadójátékát rendezik meg.

Dvorak szimfóniáiról tart előadást a hanglembebarátok klubjának soron következő összejövetelén dr. Szűts István május 21-én délután 6 órakor a TIT Kársz utca 11. szám alatti klubhelyiségében.

A Kormorán klub vendége ezúttal Iglódi István színész-rendező, Papp Mária költő és Répási András színművész lesz az Ifjúsági Házban május 21-én este 7 órai kezdettel. A résztvevők Koltay Gábor Csütörtök cí-

mű filmjét is megtekinthetik.

Az USA városai és nemzeti parkjai címmel Duda Ernő tart ismeretterjesztő előadást május 21-én este 6 órakor a Juhász Gyula Művelődési Központban.

Veszeliáné Gémesi Eszterrel Fekete Gyula beszélget az ifjúsági rádió Eletutató című műsorában május 23-án 14 óra 24 perces kezdettel a Kossuth adón. A Szeged környéki tanyavilágban élt parasztasszony — akinek Mindig magam című önéletrajzát lapunkban is közöltük — régi emberekről, szokásokról számol be.

A Gazdától hajók című szegedi fiatal költők alkotásából megjelent antológiát mutat be a szegedi körzeti tévéstúdió műsora május 25-én 17 óra 30 perces kezdettel a televízió 1-es műsorában. A válogatás a szegedi költészet hagyományait őrző és továbbvivő hat fiatal költő munkásságáról ad képet, több neves színész közreműködésével. A verseket megzenésítette és előadja: Diny-nyes József.

Az iskola és a brigád

A Szeged és Vidéke ÁFESZ bordányi presszójának Béke szocialista brigádja kapcsolatot tart a helyi általános iskola Bartók Béla rajzával. Az iskolások műsort adnak a brigádünnepeken, ta-

vasz elején pedig segítettek felkészíteni a presszó kert-helyiségét a nyitásra. A brigádtagok viszonzásként megismertetik az úttörőket a vendéglátóipari munka alapfogásaival és vendégül látják őket.

Kik csinálják?

Buci, paprika és bécsi kendő

Harminc-negyven dolgos év után nehezen szokja meg a kéz és az ész a télenléteget. Van, akit rögtön elér a „nyugdíjas betegség”, a beidegződött, rendszeres elfoglaltság híján. De — kár lenne tagadni — olyan idős ember is van bőven, aki számolja a napokat a nyugdíjazásig, mint az ünnepváró gyerek: hányat kell még addig aludni? Mert: „eleget dolgoztam már, kúszkódjón más is”, „aludni, pihenni, végre semmit tenni volna kedvem”. Természetes dolog-e azonosítani az öregséget az ölbe tett kezekkel, a hasznosság érzésének elhanyagolásával?

A hét szegedi öregek napközi otthonában vagy a petőftelepi szociális otthonban ritkán tétlenkednek az egészséges, idős emberek. Nem arról van szó, hogy a szükség, a jóleső pihenéstől fosztanak meg magukat! Nem! A nap 24 órájából kettőt-hármat, kinek mennyihez van kedve, ereje, hasznos foglalatossággal igyekeznek eltölteni. Jó néhányuknak belső igénye volt ez, s akikben nem szálalt meg ez a hang, megszólaltatta később a többiek példája. Az öregek együtt töltik a fejüket az összevont szociális intézmények igazgatójával, Tarnai Lászlóval, milyen nem megerőltető, de rendszeresen végezhető munkát válasszanak. A kézimunkázás, a rajzolás, a festés inkább egyéni kedvtelés. De hogyan lehetnének hasznára másoknak? Ez volt a kérdés. Próbálkoztak egyebek között rongyvágással, ez a munka azonban nem lelkesítette a lakókat. Az igazgatónő fejében született meg az ötlet: korábbi kórházi tapasztalataiból tudja, milyen gond egy-egy műtét előtt elte-remteni a különböző kötszereket, törölköket. Felajánlották hát segítségüket a fül-orr-gégéi klinikának. A válasz hálával teli „igen” volt.

Két év telt el azóta. A város 180 idős embere, többnyire asszonyok, tanulták meg M. Kovács Józsefnétől, Arankától, a klinika főműtősnőjétől, mi az a „buci”, mi a „paprika”, és hogyan kell hajtogatni a bécsi kendőt. Havonta 4-5 ezer darab kötszert készítenek az otthonok lakói. Ebéd után összeülnek, kézbe veszik az ollót, kitergetik az összedolgozásra váró gézt és vattát, s munkához látnak. Olyan a hangulat ilyenkor, mint a hajdani kukoricafosztások idején: a gondozónő közben valamelyik könyvből fölolvassza, s ha a figyelembe el-

Somogyi Károlyné felvétele

Havonta csaknem 5 ezer kötszert adnak a klinikának

fáradtak kissé, nótaszóval frissítik magukat. Szerencsés találkozás ez a munkának és az embernek. Az asszonyok örömmel dolgoznak, mert úgy érzik, küldetés teljesítenek. Lelkesíti őket, hogy hasznot hajtanak, hogy nemes cél: betegek gyógyításának részesei. S miként értékelik ténykedésüket a klinika? A válasz nem kétséges, ha ismert az a tény, hogy egy-egy műtétnél 300-400 darab törölt, tampont, kötszert használnak föl, s eddig mindezt a műtősöknek, ápolóknak kellett elkészíteniük. A klinika igazgatója szerint két ember állandó elfoglaltságát végzik önként az otthonok lakói. Aranka, a főműtősnő nem tudja leplezni elértékenyülését, amikor kérdezem, „Az utóbbi időben annyi beteg keresi föl a klinikát, hogy harmadik műtőrszleget kellett beindítanunk. A sorozatos ope-

rációk mellett nem futotta volna az időnkől arra is, hogy a textíliát földolgozzuk. A munkaidőnk felét szabadják föl ezek a kedves, szorgalmas idős asszonyok, s az így nyert órákat kizárólag a betegeknek tudjuk fordítani.” Azt mondja Aranka, nem lehet kellőképpen megköszönni a segítséget. Szocialista szerződésbe is foglalták együttműködésüket, amelyben a klinika vállalta, hogy „csereben” soron kívül fogadja, ellátja az otthonok vizsgálatra, kezelésre szoruló lakóit, és a jelentősebb ünnepeken ellátogatnak hozzájuk.

A munka kapcsolat is az élettel. Olyankor különösen fülbecsülhetetlen az érteke, amikor nem a kenyérkereset a hajtóerő, hanem a tévékenység utáni vágy, a hasznosság érzésének ében tartása.

Chikán Ágnes

Esti és levelező tagozaton

Megkezdődtek a jelentkezések

Május elején már megkezdődtek a jelentkezések a Radnóti Miklós Gimnázium esti és levelező tagozataira. Már az első hetekben is nagy érdeklődés mutatkozott a továbbtanulás iránt, s eddig több mint ötven dolgozó töltötte ki a jelentkezési lapot. Az osztályok nyitása nincs létszámból kötve, ezért mindenki előtt nyitva áll a dolgozók gimnáziumába való felvétel le-

hetősége, aki a nyolc általános iskolát befejezte. Felvételi vizsga nincs. Az első osztályban az év elején felzárkóztató foglalkozások tartásával segíti a gimnázium a hiányos vagy elfelejtett tananyag pótlását. Jelentkezni a Radnóti Miklós Gimnázium igazgatói irodájában lehet, minden munkanap reggel 8 órától 17 óráig. Később a gimnázium hivatalsegédi szobájában lehet jelentkezési űrlapot kérni.

Molnár Zoltán

A vereség

22.

Milyen furcsa is, hogy azt mondják: a szüzesség elvesztése. Bizony ő, Csóti Aranka, semmiszt sem veszített azon az éjszakán, legfeljebb gyermeket, zavaros, nyomasztó gondolatokat, gátlásokat és félelmeket. És nyert helyükbe világosságot és tisztaságot. Végtelen nagy, megújító tisztaságot. És feladatot is nyert, értelmes gondot immár az egész életre. Valamint nyerte a gyermeket is, András gyermekét, akit majd most, éppen most fog a világra hozni.

Mintha már valami zene is érződött volna valahonnan, egyelőre még távolról, de fokozatosan közeledve. Ünnepi zene.

— Na, kislány — mondta a bába —, azt hiszem, elkezdődik.

Kezével, immár megszokott, ismerős mozgású, ügyes kezével megtapogatta a hasát, könnyedén, körbe-körbe.

— Ezután segítened kell. Ha jön a fájdalom, most már te is nyomjad! Minél jobban tudsz te magad is segíteni, annál hamarabb vége lesz. Erted, ugye, kislányom? Annál hamarabb túl leszel rajta.

Értette, persze. Vannak dolgok a világon, amiket talán soha senkinek meg nem kell magyarázni, anélkül is érti az ember. Különösen a nőknek vannak ilyen ismereteik. Bár az ellen támadt most benne egy kis ellenkezés, hogy ezt a dolgot siettetni kellene. Mert jó, kétségbe sem kell esni, elvisitozni az erőt. De siettetni? Lehet-e siettetni?

Visszont az is igaz, hogy a bába mindent tud. Tekintetben és ujjai hegyében van sok ezer esztendő szülő

asszonyainak, s szülést segítő, avatott asszonyainak minden tapasztalata. Engedelmeskedni kell hát neki. Belátja, hogy engedelmeskednie kell.

Engedelmeskedni is fog. Ki is próbálta, hogy milyen lesz az, ha segít, ha a maga tudatos erejével is fokozza a nyomást. A hasfal és a rekeszizom tévován, még bátoratlannal, mintegy gyakorlatlanul engedett az ő akaratának. Megfeszült; megérezte a terhet, amelyet majd meg kell mozdítania. De egyelőre nem adott bele több erőt; éppen csak kipróbálta, hogy meg bírja-e valóban mozdítani az alkalmas izmokat.

Azért ezzel egy kicsit meg várni kell. Mert András, ugye, hadd érkezzen vissza... Fájdalmas mosollyal engedte ki tüdejéből a levegőt; hadd lássa a bába, hogy elkezdte az erőlködést. Hogy saját fogad.

Azt hitte, hogy ezzel meg is érte egy darabig, és ő most egy kicsit pihent. De a bába halk, anyás, magyarázó hangjával nemsokára megint feljelle hajolt:

— Vegyél nagy lélegzetet, és úgy nyomd; ne a hasadból, hanem már innen felülről, a mellkasodból... Úgyesen, kislányom.

Ezúttal aztán igazán nem gondolt semmi rosszat, nem akarta becsapni; csak éppen megvolt, megmaradt benne az iménti óvatosság (András miatt, ő, hadd jöjjön majd meg ez az András); jól teleszívta ő a tüdejét, és éppen úgy, ahogy a bába mondta, szófogadó kislány módjára, jó tanuló módjára, a mellkasából indította a nyomást; és pontosan akkor, amikor kellett, éppen amikor valahonnan lejjebb, a tudat számára el nem érhető mélységekben is önkéntelen erőlködés indult; hogy a kétféle erő együtt hasson. S mégis, valahogy most is, ilyen akaratlanul, vagy talán még tudott akaratla ellenére is, mértékelt tartott, mintha megint csak azon igyekezne, hogy a bába lássa rajta, milyen készséges, milyen szófogadó, miképpen erőlködik.

S hát látta is rajta, mert hiszen látszott. Meg is törülte a homlokát, mert a homlokán igazi verejték gyöngyözőlt; s a nyögés, amire nem is számított, ami csak úgy felszakadt belőle, az is egészen igazi volt.

(Folytatjuk.)